

Cataluña, Salamanca y viceversa.
31.07.02

06.08.02. EIPe

2

35.23

EL SER O NO SER DEL ARCHIVO DE SALAMANCA

Jordi Solé Tura

Una vez más estamos en confrontación sobre el Archivo de la Guerra Civil de Salamanca. Hace siete u ocho años publiqué un artículo sobre el asunto en este mismo periódico y cuando lo he repasado he llegado a la conclusión de que todo está como antes y que lo que decía entonces es más o menos lo que se sigue diciendo. La diferencia está en el tono y en la confrontación y esto es otro cantar.

Es cierto que muchas cosas han cambiado y que cuando la Generalitat se consolidó en Cataluña y todas las fuerzas políticas catalanas exigieron, más o menos como ahora, su participación en el Archivo, se alcanzó, durante el gobierno socialista, una solución de compromiso en la que expertos catalanes y expertos del Archivo separaron y microfilmaron lo que era documentación específica de Cataluña y el material obtenido fue enviado a Cataluña como un símbolo de continuidad entre la Generalitat republicana destruida por Franco y la Generalitat restaurada por la democracia.

Fue aquello un primer paso y, de hecho, un primer pacto significativo pero no suficiente porque los años han pasado, las tecnologías han dado pasos de gigante y la sociedad de hoy es más compleja que la de veinte años atrás. Si esto empezábamos a advertirlo entonces, sobre todo después de la tarea modernizadora de los grandes archivos de Indias o de Simancas, más tendríamos que advertirlo ahora, cuando cada vez más los archivos, como espacios de investigación, ya no son principalmente centros de manejo directo de documentos sino centros de usos de la informatización, la digitalización y la interconexión entre los más diversos núcleos archivísticos.

Precisamente por esto creo que la mezcla de modernas tecnologías y de aspiraciones políticas puede llevarnos a un punto en que ni las unas ni las otras resolverán los problemas existentes. Pongo, por ejemplo, la reciente marcha de algunos dirigentes políticos catalanes por las calles de Salamanca con banderas al viento. Conozco a la mayoría de ellos y esto es lo que me permite decirles con toda franqueza que no creo que éste sea el mejor camino para la solución del problema de los fondos archivísticos catalanes. Nunca me han gustado las confrontaciones de banderas, de un lado o de otro, porque nunca sirven para ponerse de acuerdo y, sobre todo, porque marcan el comienzo de peleas duras que se transforman en absurdas y de peleas absurdas que se transforman en duras con espacios cada vez más anchos para la confrontación. No hay más que ver las disputas que ya han saltado al respecto en Aragón sobre el asunto de los íconos religiosos de la franja y en las que la relación entre el que pide y el que no cede es exactamene la contraria del Archivo salmantino, con la Catalunya occidental en el papel de malo. Y tantas otras confrontaciones, que ya están ahí o que sin duda van a saltar en un bando y otro cuando se acerquen las elecciones locales, autonómicas y generales. Creo que las cosas van por ahí y por esto no creo que la discusión sobre el Archivo de la Guerra Civil de Salamanca se vaya a resolver en batallas electorales ni menos todavía con golpes de pecho.

Diez años atrás y siendo entonces Ministro de Cultura del gobierno socialista visité el Archivo de Salamanca. No me gustó mucho su estructura pero me impresionó el contenido documental. Cuando me reuní con el Alcalde socialista de la ciudad y varios miembros del propio Archivo les propuse emprender la digitalización del mismo y, a la vez, la interconexión con otros archivos, de modo que el intercambio entre unos y otros no sólo pudiese realizarse sin confrontaciones sino con ayuda mutua y trasvase de documentación.

ARNALDO
OTEGI
Portaveu de Batasuna

Atribuir la responsabilitat d'un atemptat criminal perpetrat per etarres al president del Govern és d'un cinisme malaltís i provocador, propi del mai emancipat braç polític d'una banda terrorista.

NORMAN
FOSTER
Arquitecte

L'article del dia

CATALUNYA, SALAMANCA I VICEVERSA

Els mitjans tècnics actuals permeten resoldre la disputa política pels documents que la dictadura franquista va prendre als catalans

JORDI
Solé Tura*

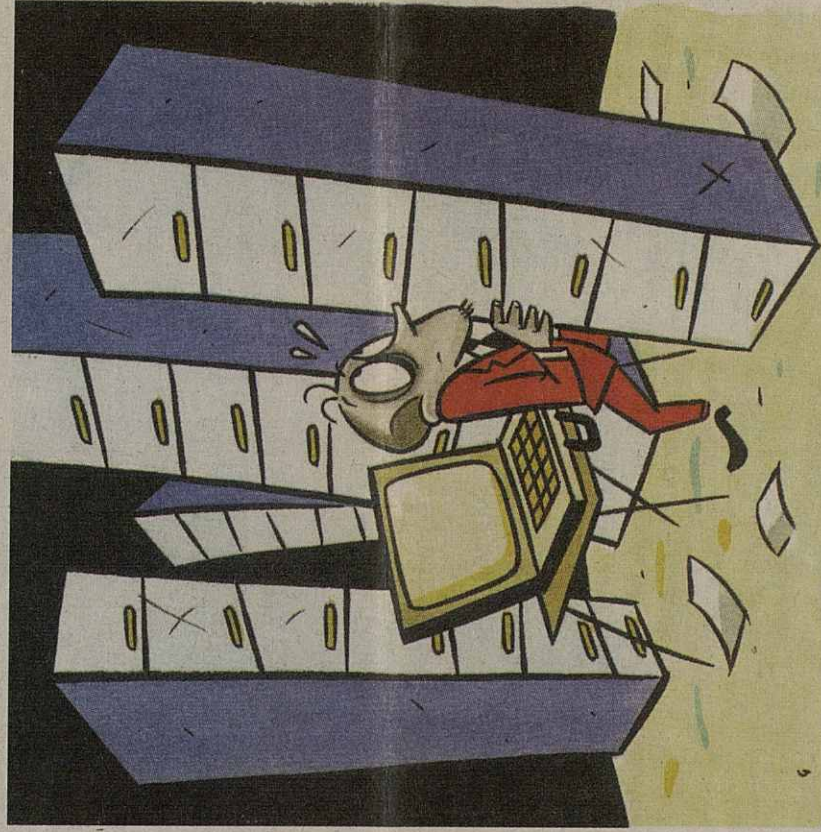
En la meva condició de ministre de Cultura del Govern socialista, vaig visitar ja fa uns anys l'Arxiu de la Guerra Civil de Salamanca. Em va impressionar molt el seu contingut per tot el que significava per a la tremenda història de l'Espanya del segle XX, però també per la dificultat de convertir aquella enorme concentració de dades i documents en un gran arxiu modern.

Quan vaig acabar la visita, em vaig reunir amb l'alcalde i altres personalitats. La discussió, molt oberta i sincera, va girar bàsicament sobre l'ampliació de l'arxiu, la modernització de la seva tasca amb noves tècniques i la necessitat de comunicar-se al mateix nivell amb els arxius d'altres zones del país que havien estat espoliats per les tropes franquistes.

Per aquells mateixos anys s'havien fet passos de gegant per modernitzar l'Arxiu General d'Índies, l'Arxiu General de Simancas i d'altres arxius amb tècniques d'alt nivell que permetien l'accés directe i immediat als documents, no solament als qui investigaven a les seves sales de treball sinó també als qui estudiaven en altres institucions, pròximes o llunyanes.

SOBRE ELS dos primers punts no hi va haver, doncs, problemes. Sobre el tercer sí. I no em va estranyar, perquè el tercer era i és encara avui un problema polític. Els grans arxius històrics parlen del passat. El de Salamanca parla del passat i del present, els dos molt pròxims entre si, perquè allà hi ha una documentació que concerneix directament moltes persones vives i molts col·lectius que han tingut precisament un peu a la guerra civil i als 40 anys de franquisme, i un altre a la democràcia.

Per això vaig dir als meus interlocutors que, donades les proximi-

GERMÁN MENINO

tats històriques del contingut de l'arxiu, era lògic que a les ciutats, les províncies i les noves comunitats autònomes els interessés participar directament en la gestació i el desenvolupament de l'entitat. I que també era lògic que algunes d'elles, com Catalunya, per exemple, intentessin recuperar una part important d'un patrimoni que els havia estat segrestat per la violència del franquisme invasor, però tot això sense enfrontar-se amb l'arxiu sinó,

l'actual, ningú està en condicions de discutir una cosa que es pugui entendre com una claudicació. Per això crec que pel que es refereix a la relació entre Salamanca i Catalunya només es pot avançar i arribar a un acord si les dues parts comprenen la situació autèntica. Crec que seria magnífic tornar a Catalunya el que el franquisme es va emportar, però això no es pot realitzar si des de Catalunya planegem l'assumpte com un combat contra els salmantins.

La documentació que es torni es pot quedar íntegrament a l'Arxiu

al contrari, formant-ne part com a soci actiu.

Aquest era un dels aspectes fonamentals de la discussió. Però n'havia un altre no menys fonamental, a saber: que l'existència d'un Arxiu Nacional a Salamanca era i és, lògicament, un orgull per a molts dels seus habitants, com passa allà i a tot arreu.

Per això, l'entitat de l'arxiu adquireix un altre matís quan entra en joc la discussió política. En la situació de llavors i, encara més en

AMB ELS mitjans tècnics actuals, amb la facilitat de comunicació i d'intercanvi que aquests sistemes produeixen, la documentació que es retorni a Catalunya seguirà existint a Salamanca i viceversa. Cadascun es comunicarà amb l'altre perquè un mateix document es trobarà íntegre en tots dos arxius. És a dir, que si en lloc d'una baralla aconseguim posar-nos d'acord per la via tecnològica, en lloc d'aixecar banderes que separen i s'enfonsen en el vent, tots haurem fet un gran pas cap a la serenitat. ■

*Diputat del PSC al Parlament i senador d'Entesa Catalana de Progrés.